

Tıp Öğrencilerinin Öğrenme İklimi Algılarının; Akademik Özyeterlik, Hekimlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Akademik Başarı Açısından İncelenmesi

The Examination of Medical Students' Learning Climate Perceptions Regarding the Academic Self-Efficacy, Attitude towards Medicine Occupation and Academic Success

Nilüfer Demiral Yılmaz¹, Münevver Yalçınkaya²

¹Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, İzmir

²Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir

Yazışma Adresi

Öğr. Gör. Dr. Nilüfer Demiral Yılmaz

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlık Binası Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, 35100 Bornova, İzmir

e-mail: nilufer.demiral@gmail.com

Anahtar Sözcükler:

klınık eğitim, klınık öğrenme iklimi, yapısal eşitlik modeli

Keywords:

clinical training, clinical learning climate, structural equation modeling

Gönderilme Tarihi

Submitted: 15.08.2018

Kabul Tarihi

Accepted: 08.10.2018

ÖZET:

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı, tıp öğrencilerinin klınık öğrenme iklimi algıları, akademik özyeterlik, hekimlik mesleğine yönelik tutum ve akademik başarı değişkenleri arasındaki ilişkiyi bütünlük bir şekilde test etmektir.

Gereç ve Yöntem: İlişkiel tarama modelinde olan bu çalışmada Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi klınık eğitim döneminde bulunan 748 öğrenciden veri toplanmıştır. Araştırmada veriler; 1. Akademik özyeterlik ölçeği, 2. Hekimlik mesleğine yönelik tutum ölçeği, 3. Klınık öğrenme iklimi ölçeği ile toplanmıştır. Çalışmada yapısal eşitlik modellemesi ve path analizi ile istatistiksel analizler yapılmıştır. Araştırmada verileri çözümlmek için, istatistik paket programı (SPSS 18.0) ile LISREL 8.54 programları kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada elde edilen yapısal eşitlik denklemleri:

Akademik Başarı=0.51*Klınık Öğrenme İklimi Algısı + 0,59*Akademik Özyeterlik (R²=0.27)

Makale Künye Bilgisi: Yılmaz N.D., M, Yalçınkaya, M. (2018). Tıp Öğrencilerinin Öğrenme İklimi Algılarının; Akademik Özyeterlik, Hekimlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Akademik Başarı Açısından İncelenmesi. *TıpEğitimi Dünyası*, 53, 13-23.

Klinik öğrenme iklimi algısı ve Akademik özyeterlik, Akademik başarıyı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Bu iki değişken birlikte Akademik başarının % 27'sini açıklamaktadır.

Hekimlik Mesleğine Yönelik Tutum=0.42*Akademik başarı + 0,51* Klinik öğrenme iklimi algısı (R2=0.14)

Klinik öğrenme iklimi algısı ve Akademik başarı, Hekimlik mesleğine yönelik tutumu istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Bu iki değişken birlikte Hekimlik Mesleğine Yönelik Tutumun % 14'ünü açıklamaktadır.

Sonuç: Klinikte eğitimde, öğrencilerin klinik öğrenme iklimi algıları, hekimlik mesleğine yönelik tutumları, akademik özyeterlik algıları ve akademik başarılarının birbiriyle olan ilişkisi eğitimin etkililiğinde dolayısıyla nitelikli hekimlerin yetişmesinde anahtar rol oynamaktadır.

ABSTRACT:

Aim: *The aim of this study is to investigate the relationship between the clinical learning climate, academic self-efficacy, attitudes towards the medical profession and academic achievement of the clinical training students in medical schools.*

Material and Method: *This study, which is a relational descriptive model, collected data from 748 students who were in the clinical training period of Ege University School of Medicine. In the study, data were collected with three scales; 1. Academic self-efficacy scale, 2. Attitude scale towards the medical profession, 3. Clinical learning climate scale. Structural equation modeling and Path analysis were used for statistical analysis. Statistical package program (SPSS 18.0) and LISREL 8.54 programs were used to analyze the data in the study.*

Result: *The structural equations determined in*

this study:

*Academic Success=0.51*Clinical Learning Climate Perception + 0.59*Academic Self-Efficacy (R2 = 0.27).*

Clinical learning climate perception and academic self-efficacy perception predict academic success significantly. These two variables explain 27 % of academic success.

*Attitude towards Profession of Medicine=0.42*Academic Achievement + 0.51*Clinical Learning Climate Perception (R2 = 0.14).*

Clinical learning climate perception and academic achievement predict attitudes towards profession of medicine significantly. These two variables explain 14% of the attitudes towards the profession of medicine.

Conclusion: *Students' clinical learning climate perceptions, attitudes towards medical profession, academic self-efficacy perceptions and academic achievements during clinical training are important in qualified physicians' training.*

*Bu çalışma, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlanması ve Ekonomisi Anabilim Dalı doktora programında “Tıp Öğrencilerinin Öğrenme İklimi Algılarının; Akademik Özyeterlik, Hekimlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Akademik Başarı Açısından İncelenmesi” başlıklı tez olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Tıp fakülteleri denildiğinde genellikle akla ilk gelen klinik eğitim dönemidir. Klinik eğitim dönemi, öğrencilerin hastalar ve sorunlarıyla karşılaşarak mesleki bilgi, beceri ve tutum kazandıkları, öğrendiklerini uygulama fırsatı buldukları tıp eğitiminin en önemli dönemidir.

Klinikte eğitimin önemi; gerçek mesleki uygulama içinde gerçek sorunlara dayanması ve öğrenenleri bu yönüyle motive etmesi bununla birlikte öğrenenlerin mesleki düşünme, davranış ve tutum özellikleri gösteren eğitimcileri gözlemleyebilmeleridir. Ancak en başta yarışan hasta bakımı ve eğitim hizmeti, kalabalık öğrenci grupları, hastane işleyişinin öğrenmeye uygun olmaması, eğitimcilerin motivasyon düşüklüğü ve eğitim becerileri konusundaki zayıflığı, kaynak yetersizliği ve öğrenme ikliminin olumsuz olması gibi klinik eğitim ortamı ile ilişkili sorunlar yüzünden sıklıkla sorunlu geçen bir süreçtir (1).

Literatürde olumlu bir klinik eğitim ortamı için önem taşıyan etmenlerin; eğitimcilerin niteliği, öğrenci-egitici ilişkisi, eğitimcilerin eğitim ve değerlendirme yaklaşımları, eğitim programının yapısı ve öğrenme iklimi olduğu belirtilmektedir (2-4). Birleşik Krallık Mezuniyet Sonrası Eğitim Komitesi [The UK Standing Committee on Postgraduate Medical Education (SCOPME, 1991)] ise, öğrenmeye destek olan bir öğrenme ikliminin, başarılı bir eğitim için kritik önem taşıdığı vurgulamaktadır (5).

‘Öğrenme İklimi’ öğrenme ortamında öğrencilerin müfredatın farklı yönlerini nasıl algıladıklarını tanımlamak için kullanılır (6). Öğrenme iklimi, öğrenme ortamının tonu ve atmosferi anlamına gelmektedir (7). Genn (2001)’e göre, müfredatın ve öğrenme ortamının ‘ruhu ve canı’ olarak tanımlanmaktadır (8). Öğrenme ortamı algısının merkezinde öğrenme iklimi bulunmaktadır. İklim, başlı başına öğrenme ortamı ile ilgili değildir, öğrencilerin öğrenme ortamına nasıl yanıt verdiği yani öğrenme ortamı algısı ile ilgilidir (7). Öğrenme iklimi, öğrenmeyi etkileyen tüm değişkenleri kapsamaktadır ve öğrencilerin davranışlarını

etkilediği, onlar tarafından algılanan öğrenme ortamının kalitesi ve bunun temel alındığı ortak davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır (8). Öğrenme iklimi öğrenci ve eğitimciler arası iletişimin niteliğini, öğrencilerin aktif bir şekilde öğrenme sürecine katılımını, akademik beklenti düzeyini, güvenli ve saygın bir atmosferi işaret etmektedir (9).

Klinik eğitim döneminde tıp öğrencilerden sadece konu alanı ile ilgili görevler değil profesyonel düşünme, profesyonel tutum ve davranışlar da beklenilmektedir (10). Bu nedenle öğrencilerin mesleklerine yönelik tutumları önem kazanmaktadır. Mesleki tutum, mesleki davranışların en güçlü belirleyicilerinden olmakla birlikte yaşantı ve deneyimler sonucunda oluşur, bireyin mesleği algılayış biçimi, davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkiye sahiptir (11). Öğrencilerin konuya, eğiticie, okula veya mesleğe ilişkin tutumlarının akademik başarıyı etkilediği kabul edilmektedir.

Tutumların yanı sıra öğrencilerin akademik özyeterlik algılarının da akademik başarıyı etkilediği bilinmektedir (12-13). Algılanan akademik özyeterlik, öğrencinin kendisinde akademik bir işi başarıyla tamamlayabileceğine ilişkin inancıdır (14). Akademik özyeterlik algısının öğrencilerin başarısı üzerinde büyük öneme sahip olmasına rağmen, üniversite öğrencilerinin eğitim yaşantılarını iyileştirme için eksik olan tarafın, özellikle öğrencilerin özyeterliklerinin artırılmasına ilişkin önlemlerin olduğu belirtilmektedir.

Öğrenme iklimini etkileyen faktörlerin ortaya çıkarılması büyük önem taşımaktadır. Mesleğe yönelik tutum, akademik özyeterlik algısı ve akademik başarı değişkenlerinin öğrenme

iklimini etkilediği bilinmektedir. Öğrenme iklimi araştırmalarında değişik gruplardan veri toplanıp çok yönlü bir perspektifle değerlendirme yapılabileceği gibi farklı değişkenler arasındaki ilişkinin de incelenebileceği öngörülmektedir. Bu çalışmanın amacı tıp fakültesi klinik eğitim dönemi öğrencilerinin klinik öğrenme iklimi algısı, hekimlik mesleğine yönelik tutum, akademik özyeterlik algısı ve akademik başarı değişkenleri arasındaki ilişkinin bütünlük bir modelde test edilmesidir.

Gereç ve Yöntem

Bu araştırma; tıp fakültesi klinik eğitim döneminde bulunan öğrencilerden toplanan verilerle klinik öğrenme iklimi algıları, akademik özyeterlik algıları, hekimlik mesleğine yönelik tutum ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi açıklamak için kurulan hipotetik modeli test etmeye yönelik tasarlanmış ilişkisel tarama modelindedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde klinik eğitim döneminde bulunan 842 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçiminde amaçsal örnekleme (purposive sampling) yöntemi kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır (15-16). Örneklem, öğrencilerin üç hafta ve üzeri klinikte eğitim aldıkları anabilim dalları seçilmiş ve bu kliniklerde bulunan öğrencilerden veri toplanmıştır. Öğrencilerin üç hafta ve üzeri sürede klinikte eğitim aldıkları anabilim dallarının (stajların) örnekleme alınmasının nedeni; öğrenme iklimi olgusunun ancak belli bir zaman dilimi içerisinde kavranabileceğinden dolayıdır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler üç farklı ölçme aracı ile toplanmıştır. Bu ölçme araçları; Klinik öğrenme iklimi ölçeği, Hekimlik mesleğine yönelik tutum ölçeği ve Akademik özyeterlik ölçeğidir. Aşağıda araştırmada veri toplanırken kullanılan ölçme araçlarının özellikleri açıklanmaktadır.

1. Akademik Özyeterlik Ölçeği

Akademik Özyeterlik Ölçeği, Jerusalem ve Schwarzer (1981) tarafından geliştirilmiş ve tek boyut içeren ölçeğin Yılmaz ve ark. (2007) tarafından Almanca'dan Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılmıştır (17). Ölçek, akademik özyeterlik için anlamlı bir yapı gösteren yedi maddeden oluşmakta ve 4'lü ölçekleme (bana hiç uymuyor: 1 - bana tamamen uyuyor: 4) ile puanlanmaktadır. Türkçe'ye uyarlama çalışmasında orijinal ölçek 672 üniversite öğrencisine uygulanmış, geçerlik ve güvenilirliği belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, orijinal ölçekte yedi olan madde sayısı Türkçe'ye uyarlanan ölçekte de korunmuş, Türkçe ölçeğin de orijinal ölçek gibi tek boyutlu olduğu tespit edilmiştir.

2. Hekimlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmada kullanılan diğer ölçme aracı, Batı ve Bümen (2006) tarafından geliştirilen Hekimlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'dir (18). Ölçek, 12'si olumlu ve 12'si olumsuz olan toplam 24 maddeden oluşmakta ve 5'li Likert ölçeği (hiç katılmıyorum: 1 - tamamen katılıyorum: 5) ile puanlanmaktadır. Ölçeğin faktör analizinde; isteklilik, yardımcı olma ve mesleğe adanmışlık olmak üzere üç alt boyut tanımlanmaktadır.

3. Klinik Öğrenme İklimi Ölçeği

Araştırmada kullanılan son ölçme aracı ise Demiral Yılmaz (2010) tarafından geliştirilen Klinik Öğrenme İklimi Ölçeği'dir. Bu ölçek,

36 maddeden oluşmaktadır (19). Ölçeğin puanlaması 5'li Likert ölçeği (hiç katılmıyorum: 1 - tamamen katılıyorum: 5) ile yapılmaktadır. Ölçeğin faktör analizinde üç boyut tanımlanmaktadır. Bu boyutlar; klinik ortam, duygusal iklim ve motivasyon'dur.

Bu çalışmada öğrencilerin akademik başarıları, öğrencilerin veri toplama araçlarını doldurdıkları döneme kadar olan genel akademik not ortalamalarını ifade etmektedir. Araştırmada veri toplama araçları öğrencilere araştırmacı tarafından dağıtılmış ve öğrencilere çalışma ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Veriler, araştırmaya katılım konusunda gönüllü olan öğrencilerden tek oturumda, kendileri tarafından doldurarak (self-reported) toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada temel olarak iki istatistiksel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bunlardan ilki, Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) diğeri ise Path Analizi'dir (20). Yapısal eşitlik modeli ile regresyon modelindeki değişkenler arasındaki yordayıcı yapısal ilişkiyle, faktör analizindeki gizil faktör yapılarını kapsamlı bir analizde birleştirmek amaçlanmaktadır. İlişkisel yöntem çözümlemesi olan Path analizi ile de

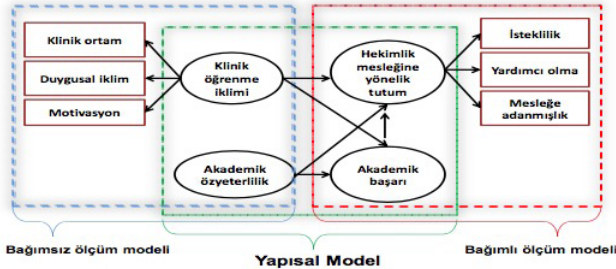
klinik öğrenme iklimi, akademik özyeterlik, hekimlik mesleğine yönelik tutum ve akademik başarı arasındaki ilişkileri belirlemek için bir model oluşturulmuştur. Klinik öğrenme iklimini etkileyen yapıların bir model ile (klinik öğrenme iklimine etki ettiği düşünülen yapılar arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bir yapısal eşitlik modeli) ortaya konulması önem taşımaktadır. Böyle bir model klinik öğrenme iklimine ilişkin bilinmeyen faktörlerin ortaya çıkarılmasını sağlayacaktır. Yapısal eşitlik modeli çalışmalarının en önemli özelliklerinden birisi; yapılan analizlerin gözlenemeyen yapıları gerçek nesnelere ve olgular gibi ortaya koymasındır. Araştırmada verileri çözümlmek için, istatistik paket programı (SPSS 18.0) ile LISREL 8.54 programları kullanılmıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma Etik Kurulu tarafından (Karar numarası: 11-6.1/10) onaylanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin gönüllü olurları yazılı ve sözlü olarak alınmıştır.

Bulgular

Araştırmaya 842 öğrenciden 748'i (% 88,8) katılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımına bakıldığında, % 42,2'sinin kadın, %

Şekil 1. Hipotez Model

57,8'inin erkek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda algılanan klinik öğrenme iklimi, akademik özyeterlik, hekimlik mesleğine yönelik tutum ile akademik başarı değişkenleri arasındaki ilişkiyi gösteren bir hipotez model kurulmuştur. Hipotez model Şekil 1'de verilmektedir. Hipotez modelde, iki ölçüm modeli ve bir yapısal model yer almaktadır. Ölçüm modellerinden biri bağımsız, diğeri de bağımlı ölçüm modelidir. Bağımsız ölçüm modelinde, Klinik öğrenme iklimi ve Akademik özyeterlik, hem gizil dışsal değişkenler hem bağımsız değişkenlerdir. Klinik ortam, duygusal iklim ve motivasyon ise, bağımsız gözlenen değişkenleridir. Modelde, klinik öğrenme iklimi değişkeninin klinik

ortam, duygusal iklim ve motivasyon boyutları üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir. Bağımlı ölçüm modelinde ise, Akademik başarı ve Hekimlik mesleğine yönelik tutum hem örtük içsel değişkenler hem de bağımlı değişkenlerdir. Bağımlı gözlenen değişkenler, isteklilik, yardımcı olma, mesleğe adanmışlık boyutlarıdır. Bu ölçüm modelinde de Hekimlik mesleğine yönelik tutum değişkeninin isteklilik, yardımcı olma, mesleğe adanmışlık boyutları üzerindeki etkileri incelenmektedir. Ayrıca yapısal modelde, bağımsız örtük değişkenler olan klinik öğrenme iklimi ve akademik özyeterlik ile bağımlı örtük değişkenler olan akademik başarı ve hekimlik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişkiler incelenmektedir. Araştırmada veri analizi için, hipotetik yapısal

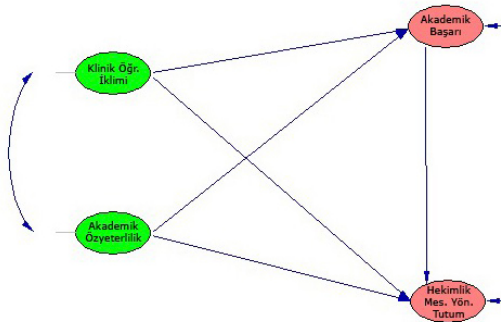
Tablo 1. Ölçme modeli için yapılan DFA sonuçları

Model 1	χ^2	GFI	AGFI	CFI	S-RMR	RMSEA
Tek faktörlü yapı	286,34 ₍₆₆₎ ; p=0,00	0,95	0,92	0,98	0,043	0,067

Analiz sonuçları incelendiğinde; $\chi^2=286,34$; Sd=66; p=0,00; GFI=0,95; AGFI=0,92; CFI=0,98; S-RMR=0,043 ve RMSEA=0,067 olarak elde edilmiştir. Bu uyum iyiliği indeksleri test edilen model için model-veri uyumunun sağlandığını göstermektedir.

Analizlerin bir sonraki aşamasında, klinik öğrenme iklimi, hekimlik mesleğine yönelik tutum, akademik özyeterlik ve akademik başarı

örtük değişkenleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaya yönelik hipotetik yapısal eşitlik modeline Path analizi uygulanmıştır. Modelde, klinik öğrenme iklimi ve akademik özyeterlik değişkenleri bağımsız değişken olarak tanımlanırken, akademik başarı ve hekimlik mesleğine yönelik tutum değişkenleri bağımlı değişken olarak modele dâhil edilmiştir. Hipotez model Şekil 2'de verilmektedir.

Şekil 2. Hipotez Model

modelde yer alan örtük değişkenlerin (latent variables) kendi gözlenen değişkenleri ile ilişkilerini test eden bir ölçme modeli kurularak Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçme modeli için yapılan DFA analizi sonucunda, test edilen modelin uyum iyiliği indeksleri Tablo 1’de verilmektedir.

Şekil 2’de görüldüğü gibi, klinik öğrenme iklimi algısı ile akademik başarı arasında doğrudan bir ilişki kurulurken, aynı değişken ile hekimlik mesleğine yönelik tutum arasında da doğrudan bir ilişki kurulmuştur. Ayrıca hipotez modele,

klinik öğrenme iklimi algısı ile hekimlik mesleğine yönelik tutum arasında akademik başarının aracılık etkisini gösteren dolaylı bir ilişkide dâhil edilmiştir. Benzer şekilde, akademik özyeterlik ile akademik başarı ve hekimlik mesleğine yönelik tutum arasında doğrudan ilişki kurulurken, akademik özyeterlik ile hekimlik mesleğine yönelik tutum arasında akademik başarının aracılık etkisini gösteren dolaylı bir ilişki modele dâhil edilmiştir. Kurulan bu hipotez model test edilmiş ve Tablo 2’de yer alan sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 2. Modele ilişkin uyum iyiliği indeksleri

χ^2	sd	χ^2 / sd	GFI	AGFI	RMSEA	S-RMR
757,52	70	10,82	0,87	0,81	0,11	0,064

Modelin uyum iyiliği indeksleri incelendiğinde, indekslerin ilgili literatüre göre iyi bir modelde istenilen değerlerin çok altında oldukları saptanmıştır. Şekil 2 incelendiğinde, Akademik özyeterlik ile Hekimlik mesleğine yönelik tutum arasında kurulan doğrudan ilişkinin istatistikî olarak anlamlı olmadığı gözlenmiş ($t=1,28$; $p>0,05$) ve bağımlı örtük değişkenler olan Akademik başarı ile Hekimlik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişkinin de istatistiki olarak

anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t=0,18$; $p>0,05$). Bu path katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı olmamasından dolayı aynı değişkenler ile alternatif bir model kurulmuştur. Bu yeni modelde, yukarıda açıklanan ve istatistiki olarak anlamlı bulunmayan path’ler çıkarılmıştır. Alternatif modelin analizi sonucunda belirlenen model-veri uyumu indeksleri Tablo 3’de verilmektedir.

Tablo 3. Alternatif modele ilişkin uyum iyiliği indeksleri

χ^2	sd	χ^2/sd	GFI	AGFI	RMSEA	S-RMR
333,20	67	4,97	0,94	0,91	0,073	0,043

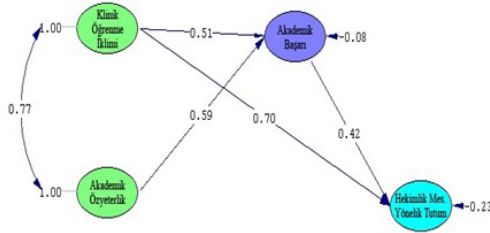
Analiz sonucunda, alternatif modele ait tüm uyum iyiliği indeks değerlerinin oldukça yüksek olduğu bulunmuştur. Birinci model ile ikinci modelin ki-kare değerleri ile serbestlik dereceleri arasındaki fark alınıp elde edilen değer ilgili serbestlik derecesinde χ^2 tablo değeri ile karşılaştırıldığında ($\Delta\chi^2(67)=424,32$) elde edilen bu fark değerinin $p<0,001$

düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ki-kare değerindeki iyileşme ve diğer uyum indekslerindeki artışlar alternatif modelin birinci modele göre değişkenler arasındaki ilişkileri daha iyi açıklayan bir yapısal eşitlik modeli olduğu saptanmıştır. Modellere ait bu karşılaştırma Tablo 4’te sunulmaktadır.

Tablo 4. Hiyerarşik modellerin karşılaştırması

Model	χ^2	χ^2/sd	GFI	AGFI	RMSEA	S-RMR	$\Delta\chi^2$
Hipotez	757.52 ₍₇₀₎	10,82	0.87	0.81	0.111	0.064	-
Alternatif	323.30 ₍₆₇₎	4,97	0.94	0.91	0.073	0.043	424.2 ₍₃₎ ***

Şekil 3. Alternatif modele ait path diyagramı

Chi-Square=335.31, df=67, P-value=0.00000, RMSEA=0.073

Analiz sonuçlarına göre, bağımsız değişkenler Klinik öğrenme iklimi algısı ve Akademik özyeterlik algısı arasındaki ilişkinin $r = 0,77$ olduğu belirlenmiştir. Bu ilişki katsayısı

istatistiki olarak anlamlıdır. Örtük değişkenler arasında alternatif model tarafından tahminlenen doğrudan ve dolaylı ilişkiler ise Tablo 5’ de sunulmaktadır.

Tablo 5. Örtük değişkenler arasında Alternatif model tarafından tahminlenen doğrudan ve dolaylı ilişkiler

Değişkenler	Akademik Başarı			Hekimlik Mesleğine Yönelik Tutum		
	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	Doğrudan	Dolaylı	Toplam
Klinik Öğrenme İklimi	0,51	-	0,51	0,70	0,21	0,91
Akademik Özyeterlik	0,59	-	0,59	-	0,24	0,24
Akademik Başarı	-	-	-	0,42	-	0,42

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, klinik dönemde bulunan tıp öğrencileri için yapısal eşitlik denklemi aşağıdadır:

Akademik Başarı = $0,51 \cdot \text{Klinik öğrenme iklimi algısı} + 0,59 \cdot \text{Akademik özyeterlik algısı}$
 $R^2 = 0,27$

Araştırmadan elde edilen Yapısal eşitlik denkleminde yer alan değişkenlerin katsayılarına bakılarak, tıp öğrencileri için teorisi kurulan modelde Klinik öğrenme iklimi algısı ve Akademik özyeterlik algısının, Akademik başarıyı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Bu iki değişken birlikte Akademik başarının % 27’sini açıklamaktadır.

Hekimlik mesleğine yönelik tutum = $0,42 \cdot \text{Akademik başarı} + 0,51 \cdot \text{Klinik öğrenme iklimi algısı}$
 $R^2 = 0,14$

Bu denklemde yer alan değişkenlerin katsayılarına bakılarak ise, tıp öğrencileri için teorisi kurulan modelde Klinik öğrenme iklimi algısı ve Akademik başarının, Hekimlik mesleğine yönelik tutumu istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur. Bu iki değişken birlikte Hekimlik mesleğine yönelik tutumun % 14’ünü açıklamaktadır. Ayrıca Akademik özyeterlik algısının, Hekimlik mesleğine yönelik tutuma dolaylı bir etkisi olduğu da görülmektedir.

Tartışma

Bu araştırmada, tıp öğrencilerinin klinik öğrenme iklimi algıları, akademik özyeterlik algıları, hekimlik mesleğine yönelik tutum ve akademik başarı değişkenleri arasındaki ilişki bütünlük bir modelde incelenmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulguya göre, akademik özyeterlik algısı ile hekimlik mesleğine yönelik tutum arasında kurulan doğrudan ilişkinin istatistikî olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Literatürde özyeterlik inancı ile tutum arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok araştırma (21-23) bulunmaktadır. Bu araştırmaların bulgularına göre; özyeterlik inancı ile tutum arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bizim araştırmamızdan elde edilen bulgu, bahsedilen araştırmaların bulguları ile farklılaşmaktadır. Ayrıca bağımlı örtük değişkenler olan akademik başarı ile hekimlik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişkinin de istatistikî olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır. Literatürde tutum ve başarı ilişkisinde tutumun mu başarıyı yoksa başarının mı tutumu etkilediği konusunda farklı sonuçlar bulunmaktadır. Papanastasiou ve Zembylas (2002) tarafından yapılan çalışmada fen bilimine karşı olumlu tutumun öğrencilerin bu alandaki başarısını arttırdığı, ancak başarının olumlu tutumu garantilemediği belirlenmiştir (24). Diğer bir çalışmada, tutumun başarıyı etkilediği ve başarının tutumu etkilediği iki farklı modeli test ettikten sonra tutumun başarıyı etkilediği sonucuna ulaşmıştır (25). Berkant ve Efendioğlu'nun (2010) yaptığı çalışmada ise öğrencilerin tutumları ile başarıları arasında ilişkinin olmadığı belirlenmiştir (26).

Araştırmanın diğer bir bulgusuna göre, klinik dönem tıp öğrencilerinin klinik öğrenme iklimi algıları öğrencilerin akademik başarılarını etkilemektedir. Yapılan çalışmalarda da öğrenme iklimi ve akademik başarı arasında bir ilişki bulunmuştur (27-28). Bu bulgu, Freiberg (1999) tarafından söylenen “iklim,

öğrenmenin etkili bir elemanı olurken, başarıyı da beraberinde getirir” görüşü tarafından desteklenmekte ve klinik öğrenme ikliminin önemini vurgulamaktadır (29). Ayrıca klinik dönem tıp öğrencilerinin akademik özyeterlik algıları ile akademik başarıları arasında doğrudan bir ilişkinin olduğu da bulunmuştur. Araştırmamızın bu bulgusu, literatürde yer alan araştırmalarla benzerlik göstermektedir (30-32). Sözkonusu araştırmalarda öğrencilerin özyeterlik algıları ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Araştırmanın diğer bulgusuna göre, klinik öğrenme iklimi algısı ve akademik başarı öğrencilerin hekimlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen değişkenlerdir. Olumlu klinik öğrenme iklimi algısı öğrencinin akademik başarısını artırmakla birlikte hekimlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirmesini de sağlamaktadır. Bu bulguya göre, mezun olacak hekimlerin niteliğinin artmasında ve meslek yaşantılarında olumlu tutum sergilemelerinde klinik öğrenme ortamının dolayısıyla algıladığı öğrenme ikliminin etkisinin olduğunu unutmamak gerekir.

Sonuç

Sonuç olarak, klinikte eğitimin karmaşık bir yapıdan oluştuğu ve bu yapıyı etkileyen farklı bileşenlerin olduğu görülmektedir. Klinikte eğitimde öğrencilerin klinik öğrenme iklimi algıları, hekimlik mesleğine yönelik tutumları, akademik özyeterlik algıları ve akademik başarıları kendi başına eğitimin etkililiğinde dolayısıyla da nitelikli hekimlerin yetişmesinde anahtar rol oynarken bu değişkenlerin birbiriyle olan ilişkisinin ortaya konulması klinikte eğitime ilişkin önemli ipuçları sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. Spencer J. ABC of Learning and Teaching in Medicine: Learning and Teaching in the Clinical Environment. *BMJ* 2003; 326: 591-594.
2. Chan D.S.K. Validation of the Clinical Learning Environment Inventory. *West Journal Nurse Research* 2003; 25: 519-532.
3. Cross V, Hicks C, Parle J, Field S. Perceptions of the Learning Environment in Higher Specialist Training of Doctors: Implications for Recruitment and Retention. *Medical Education* 2006; 40: 121-128.
4. Boor K, Scheele F, Van der Vleuten CP, Scherpbier AJJA, Teunissen PW, Sijtsma K. Psychometric Properties of an Instrument to Measure the Clinical Learning Environment. *Medical Education* 2007; 41: 92-99.
5. Roff S, McAleer S. What is Educational Climate? *Medical Teacher* 2001; 23 (4): 333-334.
6. Genn JM. AMEE Medical Education Guide no.23 (part 2): Curriculum, environment, climate, quality and change in medical education – a unifying perspective. *Medical Teacher* 2001b; 23(5): 445 - 454.
7. Saito A, Sunell S, Rucker L, Wilson M, Sato Y, Cathcart G. Learning climate in dental hygiene education: a longitudinal case study of a Japanese and Canadian programme. *Int J Dent Hygiene* 2010; 8: 134–142.
8. Genn JM. AMEE Medical Education Guide No. 23 (Part 1): Curriculum, environment, climate, quality and change in medical education- a unifying perspective. *Medical Teacher* 2001a; 23(4): 337-344.
9. Cohen J. Social, emotional, ethical and academic education: Creating a climate for learning, participation in democracy and well-being. *Harvard Educational Review* 2006; 76 (2): 201-237.
10. Gordon J. Strategic Planning in Medical Education: Enhancing The Learning Environment For Students in Clinical Settings. *Medical Education* 2000; 34: 841-850.
11. Özkal N. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim* 2002; 2(124): 52-55.
12. Bandura A. Self-Efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review* 1994; 84 (2): 191-215.
13. Pajares FM. Current Directions in Self-Efficacy Research. In M. Maehr ve P.R. Pintrich (Eds.), *Advances in Motivation and Achievement*. Greenwich, CT: JAI Press, 1997.
14. Zimmerman BJ. Self-Efficacy and Educational Development. *Self-Efficacy in Changing Societies*. New York: Cambridge University Press, 1995.
15. De Poy E, Gitlin LN. *Introduction to Research Understanding and Applying Multiple Strategies*. USA: Elsevier Press, 2004.
16. Büyüköztürk Ş, Çakmak EK, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi, 2008.
17. Yılmaz M, Gürçay D, Ekici G. Akademik Özyeterlik Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2007; 33: 253-259.
18. Batı A.H, Bümen N. Hekimlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2006; 23: 41-50.

19. Demiral Yılmaz N. Tıp Öğrencilerinin Öğrenme İklimi Algılarının; Akademik Özyeterlik, Hekimlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Akademik Başarı Açısından İncelenmesi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlanması ve Ekonomisi Anabilim Dalı doktora tezi. İzmir, 2010.
20. Jöreskog KG, Sörbom D. Lirsell 8: Structural Equation Modeling With Simplis Command Language. Hillsdale, Nj, Lawrence Erlbaum Associates, 1993.
21. Oğuz A, Topkaya N. Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmen Özyeterlik İnançları ile Öğretmenliğe İlişkin Tutumları. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi 2008; 14.
22. Yılmaz V. LISREL ile Yapısal Eşitlik Modelleri: Tüketici Şikayetlerine Uygulanması. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2004; 4 (1): 77-90
23. Tschannen-Moran M, Woolfolk-Hoy A, Hoy W. Teacher Efficacy: It's Meaning and Measure. Review of Educational Research 1998; 68: 202-248.
24. Papanastasiou, C. School, Teaching and Family Influence on Student Attitudes Toward Science: Based on TIMSS Data Cyprus. Studies in Educational Evaluation 2000; 28: 71-86.
25. Schibeci RA, Riley JP. Influence of Students' Background and Perceptions on Science Attitudes and Achievement. Journal of Research in Science Teaching 1986; 23: 177-187.
26. Berkant HG, Efendioğlu A. Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Bilgisayarla İlgili Özyeterlik Algıları ve Bilgisayar Destekli Eğitim Yapmaya İlişkin Tutumları. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu. Elazığ, 2010.
27. Erbe BM. Correlates of School Achievement in Chicago Elementary Schools. ERIC Database, <http://eric.uoregon.edu>, ED: 441 832, 03.11.2008, 2010.
28. Dunn RJ, Harris LG. Organizational Dimensions of Climate and The Impact on School Achievement. Journal of Instructional Psychology 1998; 25 (2): 100-114.
29. Freiberg HJ. Measuring School Climate: Let me Count the Ways. Educational Leadership 1998; 56 (1): 22-26.
30. Yabaş D, Altun S. Farklılaştırılmış Öğretim Tasarımının Öğrencilerin Özyeterlik Algıları, Bilişüstü Becerileri ve Akademik Başarılarına Etkisinin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2009; 37: 201-214.
31. Doğan N, Barış F. Tutum, Değer ve Özyeterlik Değişkenlerinin TIMSS-1999 ve TIMSS-2007 Sınavlarında Öğrencilerin Matematik Başarılarını Yordama Düzeyleri. Eğitim ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi 2010; 1 (1): 44-50.
32. Uzun B. TIMSS-R Türkiye Örnekleminde Fen Başarısını Etkileyen Değişkenlerin Cinsiyetler Arası Değişmezliğinin Değerlendirilmesi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.